

PREPORUKA BR. R (99) 19
SAVETA MINISTARA DRŽAVAMA ČLANICAMA
U VEZI S MEDIJACIJOM U KRIVIČNOM POSTUPKU

Savet ministara, u skladu s članom 15b Statuta Saveta Evrope,

Primećujući da je napredak država članica u korišćenju medijacije u krivičnom postupku fleksibilan, sveobuhvatan, i da rešava probleme, te da se radi o izboru koji predstavlja dopunu ili alternativu tradicionalnom krivičnom postupku;

Uzimajući u obzir potrebu da se u krivičnom postupku pojača aktivno učešća žrtve i okrivljenog i drugih koji mogu biti pogođeni kao strane u postupku, kao i učešće zajednice u njemu;

Priznajući legitiman interes žrtava da se jače odupru posledicama statusa žrtve s kojim se suočavaju, da komuniciraju sa okrivljenim i dobiju priznanje krivice i obeštećenje;

Uzimajući u obzir značaj podsticanja osjećanja odgovornosti kod okrivljenog i dajući mu praktičnu priliku da ispravi grešku, što može poboljšati njegovu reintegraciju i rehabilitaciju;

Priznajući da medijacija može da poveća svest o značaju uloge pojedinca i zajednice u sprečavanju i tretiranju krivičnog dela, te rešavanju konflikata koji ga prate, čime se podstiče konstruktivniji i manje represivan ishod krivičnog postupka;

Priznajući da medijacija zahteva posebne veštine, profesionalno obavljanje postupka i propisnu obuku;

Uzimajući u obzir potencijalno značajan nevladinih organizacija i lokalnih zajednica u oblasti medijacije u krivičnim postupcima i potrebu da se udruže i koordiniraju naponi koji dolaze iz oblasti javne i privatne inicijative;

Uzimajući u obzir zahteve Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda;

Imajući na umu Evropsku konvenciju o primeni prava deteta kao i Preporuku br. R (85) 11 o položaju žrtve u okviru krivičnog zakona i procedure, Preporuku br. R (87) 18 koja se odnosi na pojednostavljenje krivičnog postupka, Preporuku br. R (87) 21 o pružanju pomoći žrtvama i sprečavanju nastanka statusa žrtve, Preporuku br. R (87) 20 o reakcijama društva na maloletničku delinkvenciju, Preporuku br. R (88) 6 o reakcijama

društva na maloletničku delinkvenciju među mladima koji dolaze iz porodica koje menjaju mesto boravka, Preporuku br. R (92) 16 o evropskim pravilima o sankcijama i mjerama zajednice, Preporuku br. R (95) 12 o vođenju krivičnog postupka i Preporuku br. R (98) 1 o porodičnoj medijaciji;

Preporučuje vladama država članica da uzmu u obzir principe date u dodatku ove Preporuke pri uvođenju medijacije u krivičnim postupcima, te da ovaj tekst razdele u što većem broju primeraka.

DODATAK PREPORUCI BR. R (99) 19

I. Definicija

Ove smernice se primenjuju na svaki postupak u kome žrtva i okrivljeni mogu da, ako daju dobrovoljan pristanak, aktivno učestvuju u rešavanju problema koji proističu iz krivičnog dela kroz pomoć nepristrasne treće strane (medijatora).

II. Opšti principi

1. Medijacija u krivičnom postupku treba da se odvija isključivo ako strane daju dobrovoljan pristanak. Trebalo bi da strane mogu da povuku takav svoj pristanak u bilo kom trenutku odvijanja medijacije.
2. Pretresi koji se vode u postupku medijacije su poverljive prirode i ne smeju se naknadno koristiti, osim ukoliko strane ne daju za to pristanak.
3. Medijacija u krivičnom postupku trebalo bi da predstavlja metod sporazumevanja stranaka koji je dostupan svima.
4. Medijacija u krivičnim predmetima treba da bude dostupna u svim fazama krivičnog postupka.
5. Medijaciji kao metodu sporazumevanja stranaka treba dati dovoljnu autonomiju u sistemu kaznenog prava.

III. Pravna osnova

6. Zakon treba da olakša medijaciju u krivičnom postupku.

7. Treba da postoje smernice koje definišu korišćenje medijacije u krivičnom postupku. Te smernice treba posebno da se odnose na uslove za upućivanje slučajeva službi za medijaciju i vođenje slučajeva nakon medijacije.

8. U medijaciji treba da se koristi osnovna proceduralna mjere zaštita: naime stranke bi trebalo da imaju pravo na pravnu pomoć i, kada je to potrebno, na prevod/tumačenje. Uz to maloletnici, treba da imaju pravo na roditeljsku pomoć.

IV. Kako funkcioniše kazneno pravo u odnosu na medijaciju

9. Sudski organi treba da budu jedini koji mogu donositi odluku da se slučaj krivičnog prestupa uputi na medijaciju, kao i na procenu ishoda postupka medijacije.

10. Pre pristupanja na medijaciju, strane treba da se u potpunosti obaveste o svojim pravima, prirodi postupka medijacije i mogućih posledica njihove odluke.

11. Ni žrtva, ni okrivljeni ne treba da budu neopravdanim sredstvima navedeni da prihvate medijaciju.

12. Specijalne odredbe i pravna zaštita koje se odnose na učešće maloletnika u krivičnom postupku trebalo bi takođe da se primene i na njihovo učešće u medijaciji u krivičnom postupku.

13. Medijaciju treba prekinuti ukoliko bilo koja strana koja je uključena u postupak poravnanja nije u mogućnosti da razume značenje i suštinu procesa.

14. Po pravilu, osnovne činjenice o slučaju trebalo bi da potvrde obe strane, jer to predstavlja osnovu za medijaciju. Učešće u medijaciji ne bi trebalo koristiti kao dokaz priznanja krivice ukasnijem sudskom postupku.

15. Očigledne razlike u pogledu faktora kao što su godine, zrelost ili intelektualna sposobnost strana koje su u sporu treba razmotriti pre nego što se slučaj uputi na medijaciju.

16. Odluka o upućivanju slučaja krivičnog prestupa na medijaciju treba da bude praćena razumnim vremenskim rokom, kada bi nadležne sudske vlasti trebalo obavestiti o razvoju postupka medijacije.

17. Oslobođanje od optužbe zasnovano na odgovorima postignutim medijacijom treba da imaju isti status kao i sudske odluke i presude, i treba da isključuju sudsko gonjenje u pogledu istih činjenica (*ne bis in idem*).

18. Kada se slučaj vrati sudskim organima bez postignutog dogovora između strana i pošto takav dogovor ne uspe da se sprovede, treba bez odlaganja doneti odluku o sledećim koracima.

V. Kako funkcionišu službe za medijaciju

V.1. Standardi

19. Službe za medijaciju treba da se upravljaju priznatim standardima.

20. Službe za medijaciju treba da imaju odgovarajuću samostalnost u obavljanju svojih dužnosti. Treba razviti standarde nadležnosti i etičkih pravila, kao i procedure za odabir, obuku i ocenjivanje medijatora.

21. Nadležno telo treba da nadgleda služba medijacije.

V.2. Kvalifikacije i obuka medijatora

22. Medijatore treba regrutovati iz svih društvenih grupa. Generalno, njih treba da karakteriše dobro poznavanje i razumevanje lokalne kulture i zajednica.

23. Medijatori treba da mogu da pokažu ispravno prosuđivanje i dobre međuljudske odnose, koji su neophodni za medijaciju.

24. Medijatori treba da prođu početnu obuku pre nego što dobiju zaduženja u vezi sa medijacijom, ali i obuku dok obavljaju dužnost medijatora. Njihova obuka treba da ima za cilj da se poveća njihova osposobljenost, naročito u pogledu veštine za rešavanje sporova, posebnih zahteva rada sa žrtvama i okrivljenima i osnovnog znanja o sistemu krivičnog zakona.

V.3. Vođenje pojedinačnih slučajeva

25. Pre otpočinjanja medijacije, medijator treba da bude obavešten o svim relevantnim činjenicama u slučaju i mora dobiti sva potrebna dokumenta od nadležnih sudskih organa.

26. Medijaciju treba sprovesti na nepristrasan način, na osnovu činjenica i potreba i želja strana. Medijator uvek treba da poštuje dostojanstvo strana i da obezbedi da se strane ponašaju jedna prema drugoj s poštovanjem.

27. Medijator je odgovoran za obezbeđivanje sigurne i prijatne atmosfere za medijaciju. Medijator treba da ima osećanje za ranjivost strana.

28. Medijaciju treba sprovesti efikasno, ali onim tempom koji strane mogu da postignu.

29. Medijacija takođe treba da se odvija in camera.

30. Bez obzira na princip povjerljivosti, medijator treba da prenese svaku informaciju o ozbiljnom zločinu koji prethodi da se dogodi, a koji može izbiti na videlo tokom medijacije, nadležnim organima ili osobi koje se to tiče.

V.4. Ishod medijacije

31. Sporazumi treba da se postignu tako što će strane to učiniti dobrovoljno. Sporazumi treba da sadrže samo razumne i srazmerne obaveze.

32. Medijator treba da napravi izveštaj sudskim organima oko preduzetih koraka kao i ishoda medijacije. Izveštaj medijatora ne treba da otkrije sadržaj sastanaka medijacije, niti da daje bilo kakav sud o ponašanju strana u toku medijacije.

VI. Kontinuiran razvoj medijacije

33. Sudske vlasti i službe medijacije treba da održavaju redovne konsultacije kako bi unapredile opšte razumevanje.

34. Države članice treba da unapređuju istraživanje postupka medijacije u krivičnom postupku i njeno vrednovanje